

[Hanne Reintoft.]

Oversigten over samrådenes afgørelser om svangerskabsafbrydelse giver desværre indtryk af, at der har været en uheldig tendens til at fortolke loven forskelligt, tilsyneladende afhængigt af samrådenes sammensætning. Befolkningen har et krav på en ensartet behandling, uanset hvor i Danmark de bor.

Det forekommer mig udmærket, at man i lovforslaget skelner mellem de indgreb og behandlinger, der primært har til formål at foretage sterilisation og kastration, og de indgreb og behandlinger, der primært har til formål at behandle legemlig sygdom, og som sekundært medfører sterilisation og kastration. I sidstnævnte tilfælde kunne jeg ønske, at der — ikke i denne lov, men på anden måde — blev givet regler, der lige så klart pålagde lægerne at underrette deres patienter, såfremt et indgreb eller en behandling har medført eller må formodes at ville medføre varigt ophør af forplantningsevnen.

Der er to meget vigtige fremskridt i dette lovforslag. For det første omfatter lovforslaget alle, der ønsker sterilisation foretaget, herunder også patienter inddraget under åndssvageforsorgen, hvor der nu er særregler. Med den udvikling, vort arbejde for og vor lovgivning om åndssvage heldigvis har taget de senere år, er det en naturlig ting, at de åndssvage også på dette område omfattes af en lov, der behandler forhold omkring landets øvrige borgere. For det andet fremgår det af lovforslaget, at åndssvage nu skal have indgrebet forklaret, selv skal give deres samtykke og have deres sag forelagt samrådet i modsætning til tidligere, da myndighederne kunne træffe afgørelsen. Der findes dog tilfælde, hvor det enkelte menneske, f. eks. på grund af åndssvaghed eller psykisk sygdom, ikke er i stand til at forstå rækkevidden af et sådant indgreb, og for de menneskers vedkommende er det i lovforslaget bestemt, at der skal beskikkes en værge, som på deres vegne kan sanktionere indgrebet. Det er vel den bedst mulige løsning, og den skulle vel også nok kunne fungere. Jeg vil blot benytte lejligheden til at henlede opmærksomheden på, at der er mange problemer omkring denne værgebeskikkelse, der snart må tages

op til kritisk revision. Det er kendt blandt fagfolk, at det er svært at finde egnede værger, og at systemet ikke altid fungerer så godt, samarbejdet måske heller ikke, at vi kan stole på, at retssikkerheden for det enkelte menneske er tilgodeset.

Vi er tilfredse med, at reglerne om tvang afskaffes; det har de andre ordførere også givet udtryk for tilfredshed med. Selv om reglerne ikke har været benyttet, må vi alligevel erkende, at der ude i befolkningen hersker forestillinger om, at man måske specielt inden for åndssvageforsorgen er gået tvangsmæssigt til værks. Det er ikke så mærkeligt, at sådan en opfattelse kan opstå. Hvis en institutionsledelse mener, at en åndssvag patient kan klare sig uden for institutionen, såfremt vedkommende er steriliseret, vil man søge at få patienten til at anmode om tilladelse til sterilisation, eventuelt vil man lægge pres på ham. Selv om indgrebet i princippet kun foretages, hvis han eller hun erklærer sig indforstået, vil det af den pågældende åndssvage ikke opleves som en valgmulighed, men som „frivillig tvang“ for at komme ud fra institutionen. Det samme gælder, hvis en åndssvag vil søge tilladelse til at indgå ægteskab; er sterilisation en betingelse herfor, så er der ikke for ham noget alternativ, ikke noget valg. Jeg vil håbe, at man ved fortolkningen af den nye lov — sammenholdt med, at vor nye åndssvageforsorslov også bygger på frivillighedens princip — er opmærksom på dette og prøver at forebygge, at en sådan opfattelse består. I samme forbindelse vil jeg gerne sige, at åndssvageforsorgen bør gives de bedste muligheder for at arbejde på at finde frem til de bedst egnede metoder til svangerskabsforebyggelse for sine patienter; måske burde den have ekstra penge til det.

Som jeg indledte med at sige, betragter vi lovforslaget som et fremskridt. Når man gennemser debatterne fra tidligere lovforslags behandling i folketinget, vil man se, at der i 1928 i ramme alvor førtes lange forhandlinger om sterilisationens racehygiejniske værdi og om nødvendigheden af racehygiejne i det hele taget. I 1934 og 1935 fortsattes diskussionen herom, selv om der heldigvis var besindige mennesker, der mente, at alt det racesnak var en modesag.